

ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΗΣ ΓΚΡΑΤΕΙΑ ΝΤΕΛΕΝΤΑ Βραβείο ΝΟΜΠΕΛ, 1927

ΜΑΝΖΕΛΑ

‘Ο Ζίο Ναννεντού Φανού είχε τη σπάνη του δυό ώρες δξω από τὸ Νουόρο, σ’ ἓνα καλὸ βοσκοτόπι δπου τὸ χόρτο βαστούσε τρυφερὸ ὡς τὸν ‘Ιούνιο’ πλάϊ ὑψωνόντουσαν ἀπότομα τὰ Τρεσνουράγκια, τρεῖς πελώριοι βόαιοι ποὺ ὑψήσαν χωρίς ἄλλο ἔκει ἀπὸ τῆν κροίστορικὴ ἐποχὴ καί, πού, μὲ τὸ πρῶτοδοξο καὶ κολοσσαιο στήμα τους, σούφραναν στὸ νοῦ κάποιο κρημιεὶ πρωτόγονης τέχνης. Κάθε δ’ ὅ τρεῖς μέρες, ἡ γυναῖκα τοῦ τσοπάνη καὶ ἡ κόρη τοῦ Μανζέλα, πήγαιναν πεζές ἀπὸ τὸ Νουόρο στὴ σπάνη τοῦ Ζίο Ναννεντού, γιὰ νὰ περάσουν καμμά μῆρα στὸ ὑπαιθρο καὶ γιὰ νὰ πᾶνε τρόφιμα στὸ γέρο τσοπάνη.

‘Ο Μπουστιανετού, τὸ μικρότερο παιδί τῆς οἰκογενείας Φενοῦ, πού νὸ μπόι του εἶτανε ἴσα μ’ ἓνα χέρι, τὸ χρώμα του μπρούτζινο κ’ εἶχε ἓνα μοναδικὸ χαριτωμένο καὶ πονηρὸ, μὲ δυὸ μάτια μάτια ἀνοιγμένα τόσο πού νόμιζες ὅτι φτάνουν ὡς τ’ αὐτιά, εἶταν ὁ συνθησιμένος σύντροφος τὸν δυὸ γυναικῶν. ‘Ολος ὁ κόσμος τὸν φώναζε Τσιλιπούρδα. Καβάλλαγε μιά μικρὴ φορὰδα λίγο πὸ ψηλὴ ἀπ’ αὐτόν, μιά γούρ φορὰδα στείαι, μὲ τρίχωμα γκριζο, μὲ μάτια γεμάτα βαθιὰ μελαγχολία, πού ἔπαιζε σπουδαῖο ρόλο μὲς’ αὐτὴν οἰκογένεια Φενοῦ. Τὴν ἔλαγαν Τσιλιπούρδα κ’ ἀπ’ αὐτὸ τόνομα εἶχανε βγάσει τὸ παρατσούκλι τοῦ μικροῦ Μπουστιανετού.

‘Η ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ Τσιλιπούρδα κ’ ὁ Τσιλιπούρδας περνούσαν ὀλάκαιρη σχεδὸν τὴ ζωὴ τους μαζί. Κάθε βράδι καὶ κάθε πρωί, ἔβλεπε γαιεὶς τὸ μικροῦλη τσοπάνη νὰ καλπάζει ζωηρὰ ἀπάνω στὴν ἀσθηματικὴ φορὰδα του, μὲς’ ἀπ’ τὸ δρόμο κ’ ἀπὸ τὰ ἔξωκα βοσκοτόπια πού πᾶνε ἀπὸ τὸ Νουόρο στὰ Τρεσνουράγκια, ἢ ἀπὸ τὰ περσόμενα κ’ ἀπότομα μονοπάτια τῶν Μαρρέρι, ὅπου ὁ Ζίο Ναννεντού κατέβαινε μαζί μὲ τὰ κοπάδια του, ὅταν ὁ καιρὸς εἶτανε ψυχρὸς.

‘Απὸ τὸν καιρὸ πού ὁ Τσιλιπούρδας ἦρθε σὲ ἡλικία καὶ μικροῦσος νὰ τὸν βοηθήσει, ὁ Ζίο Ναννεντού δὲν τὸ κουνούσε πιά ἀπὸ τὴ σπάνη του : ὁ μικρὸς πηγαινερχότανε ὀλοένα, αὐτὸς ἔφερνε τὶς προμήθειες ἀπὸ τὸ Νουόρο στὴ σπάνη, αὐτὸς κουβάλλαγε τὸ γάλα καὶ τὰ τυριά ἀπὸ τὴ σπάνη στὸ Νουόρο. ‘Η φορὰδα του εἶχε μιά μικρὴ σέλλα ἀπὸ πετοὶ καὶ ἔξωλο, πανάρχαϊ, καὶ ἓνα δισάκι τόσο γκριζο καὶ παλιωμένο πού τόκανες ἓνα μὲ τὸ τρίχωμα τοῦ ζώου. ‘Ο Τσιλιπούρδας καβάλλαγε περίφημα τ’ τραβούσε μὲς’ ἀπ’ τὰ μονοπάτια, τὰ ζωσμένα ἀπὸ βαλανιδιές καὶ μαστιγιές, μὲ κλεισὰ τὰ μῆτια. ‘Όταν τὸ δισάκι δὲν εἶτανε πολὺ βαρὺ, τὸ χαμῖνι φρότωνα στὰ πᾶνὰ ἢ στὸ λαμὸ τῆς Τσιλιπούρδας κλαδιά ἀπ’ τὶς βαλανιδιές ἢ ριζες ἀπὸ μαστιγιές, καί, στὴν ἀνάγκη, κουβαλοῦσε στὸ σπιτι τοῦ κέντ’ ἔξη σκοπίτες ἀπὸ σπάρτα ἢ ἀπὸ θρούμπι πού ἄφηναν τὸ ἀρομὰ τους πίσω ἀπὸ τ’ ἄργα καὶ ρυθμικὰ βήματα τοῦ ζώου.

Κάθε δυὸ τρεῖς μέρες, ἢ τουλάχιστο μιά φορὰ τὴ βδομάδα, ἡ Ζία Βεντούρα κ’ ἡ ὀραία Μανζέλα πήγαιναν στὴ σπάνη γιὰ νὰ δυῖν τὸ Ζίο Ναννεντού—πού, γερνώνας εἶχε γίνει ἐν’ ἀληθινὸ τακάλι,—ναὶ ν’ ἀναπνεύσουν καθαρὸ ἀέρα στὸ βουνό. ‘Ἐπεισανον μασί τους τὰ ραψίματά τους, ἢ ἀσπρόροχη γιὰ νὰ τὰ πλύνουν στὸ ρυαὶν πού περνούσ’ ἀπὸ τὴ σπάνη, χρηματίζοντας ἔδω κ’ ἔκει μικροὺς βάλτους, τριγυρισμένους ἀπὸ σκονια κ’ ἄγριες μέντες. Τελειωταί, στὴ Ζία Βεντούρα εἶχε περιέλθει μιά μικρὴ γυνὰ γῆς πᾶντα νοτισμένη, ὅπου εἶχε φυτέψει, σὲ μεγάλη ποσότητα, πατάτες καὶ φασόλια, πού τὰ καλλιεργούσε μὲ ἀληθινὸ πάθος.

Καμμά φορὰ, οἱ δυὸ γυναῖκες περνούσαν καὶ τὴ νύχτα τους στὴ σπάνη μ’ ἀπ’ τὸν καιρὸ πού ἄρχισε τὴν κηπουρικὴ ἡ Ζία Βεντούρα, δὲ μπόρθεσε ν’ ἀπομακρυνθεὶ ἀπὸ τὸ περιβόλι τῆς κ’ ὅταν περνούσαν ἡμέρες χωρίς νὰ τὸ δεῖ, ἀρρόστανε. ‘Η Μανζέλα θυμόνε γι’ αὐτὸ, καὶ φώναζε, λέγοντας ὅτι μὲ τὴ μανία τῆς αὐτῆ ἢ μὴτέρα τῆς, δὲν ἔκα’ε πιά τίποτε μὲς’ στὸ σπιτι. Μὰ ἡ Ζία Βεντούρα τὴν ἄφηνε νὰ φωνάζει καὶ ἔναγογίριζε πᾶντα στὸ περιβόλι τῆς πού πήγαινε πᾶντα περίφημα. Μιά μέρα, ἡ κόρη τῆ φοβήρισε ὅτι θὰ τὰ ἐρεζώσει ὀλα. Τότε ἡ Ζία Βεντούρα πῆγε καὶ βρήκε τὸν Πέντρο Τόσσα, ἓναν ἄλλο τσοπάνη πού ἔβρισκε τὰ κοπάδια του στὸ ἴδιο βοσκοτόπι μὲ τὸ Ζίο Ναννεντού καὶ πού, τὴ νύχτο, κούμανον στὴν ἴδια καλύβα. Τὸν παρεκώλεσε νὰ ἐπιβλέπει τὴν

Μανζέλα ὅταν αὐτὴ δὲ βρισκόταν ἔκει.

— Γιατί δὲν τὸ λές αὐτὸ στὸν ἄντρα σου ; ρώτησε ὁ Πέντρο Τόσσα.

— Σ’ αὐτόν ; Αὐτόν τὸν κάνουνε ὅτι θέλουμε τὰ παιδιά : ἂν ἔβλεπε τὴ Μανζέλα ν’ ἀφανίσει τὸ περιβόλι μου θάσκαζε στὰ γέλια...

— Τότε καλά, θὰ προσέξω. ‘Αν τὴν ἴδω, τι νὰ τῆς κάνω ;

— Μπορεῖς νὰ τῆς δώσεις ἓνα μπᾶτσο, μὰ πρὸσχε νὰ μὴ σὲ δεῖ ὁ Ναννεντού.

‘Ἐνα μαγικόκο πρωί, ὁ Μπουστιανετού κ’ ἡ Μανζέλα κάλπαζαν εὐθῆμα πρὸς τὴ σπάνη. Κάλπαζαν...εἶνε τρόπος τοῦ λέγειν, γιὰτι μόνον ὁ Μπουστιανετού βρισκόταν ἀπάνω στὴ φορὰδα.

Τὸ χαμῖνι δὲν εἶχε κανένα ἱπποτικὸ ἐνοτικὸ μῆρα του καὶ δὲν παραχωρούσε ποτὲ τὴ θέση του σὲ κανένα, οὔτε καὶ στὶς γυναικὲς ἀκόμη. Μὰ ἡ Μανζέλα τραβούσε πὸ γρήγορα ἀπὸ τὴν Τσιλιπούρδα κ’ εἶταν ἱκανὴ νὰ διασχίσει ὀλόκληρη τὴ Σαρδηνία κατῆ.

Στὸν κάτασπρο δρόμο, μὲς’ ἀπ’ τὰ δροσερὰ καταπράσινα λιβάδια, γεμάτα μαργαριτές καὶ καμπανέλες ἄγριες, κατ’ ἀπ’ τὸν καυστικὸν ἥλιο, τὰ δυὸ παιδιά τραβούσαν, φέυρα κ’ ὀλο γέλια.

‘Η Μανζέλα εἶτανε ξεπέλυτη κ’ ἔχωνε μὲ χαρὰ τὰ πόδια τῆς μὲς’ στὸ ὑγρὸ χόρτο, βγάζοντας μιά κραυγὴ κάθε τόσο, ὅταν τ’ ἀγκάθια καμμιᾶς κρημιμένης τσουκνίδας τὴν ταμπουσαν στὶς κνήμες.

Τίποτε δὲν εἶτανε πὸ χαριτωμένο ἀπὸ τὴ Μανζέλα, ὅταν ἔκινε γρη παραφρότανε καὶ κατέβαζε ὄλους τοὺς διαβόλους τῆς κόλασης ἢ ἔκανε καμμά γκριμάτσα θυμοῦ. Εἶταν ἐν’ ἀληθινὸ κοίτσι τοῦ λαοῦ τοῦ Νουόρο, γεμάτη κρηφὴ χάρη καὶ σπάνια γοητεία. ‘Ἐλεγε ὅτι τῆς κατέβαινε τὸ κεφάλι, ψευδοῦσαν μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀφέλεια καὶ κοροῦδανε τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν κρατούσε ὀμως κακία σὲ κανένα καί, στὴν πρώτη εὐκαιρία, φερνόνταν πρὸς ὄλους μὲ τὸν καλλίτερο τρόπο.

‘Η Μανζέλα εἶτανε δεκαοχτὸ χρόνον. Εἶταν μικροῦλα, λεπτοκαμωμένη, μὲ μαύρα μαλλιά, χαριζόμενα σὲ δυὸ πᾶνο ἀπ’ τὸ κάπος χαμηλὸ μέτωπο τῆς. ‘Ο ἀέρας κ’ ὁ ἥλιος εἶχανε δώσει στὸ ἄσπρο χρώμα τῆς αὐτὴ τὴ θερμὴ καὶ χρυσομένη τὴ σχεδὸν ἔανθη, ἀπόχρωση πού εἶνε χαρακτηριστικὴ τῶν λατινικῶν φυλῶν πού συγγεγεύουν μὲ τοὺς Μαστιγανούς.

Στὴν οἰκογένεια Φενοῦ, τὰ μεγάλα μάτια εἶταν ξεχωριστὸ προνόμιο, καὶ ἡ Μανζέλα τὰ εἶχε πολὺ μεγάλα. Μάτια ἄλλοκοτα, φουσιὰ χωρίς θόλους, γεμάτα ἀπὸ μιά ψευτικὴ γνῶντητα, φωτισμένα ἀπὸ χαμόγελα φευγαλέα. ‘Η Μανζέλα εἶξερε τὴ δύναμη τῶν ματιῶν τῆς καὶ γι’ αὐτὸ τὰ ἔκανε ὀποιος ἤθελε : γλυκὰ, ἄγρια, ἔαφνιασμένα, καί, ὅταν ἔθιμονε, τὴ μισόκλεινε, ἔξροντας πὸς τότε γίνονταν τρομαρὰ. Παρ’ ὀλα αὐτὰ, δὲν εἶτανε κακία, ἂν καὶ θὰ ἤθελε νὰ γίνη καὶ μολοντεὶ ὁ Μπουστιανετού τῆς ἔναύλεγε κάθε τόσο πὸς εἶταν. ‘Ἐκείνο τὸ πρωί ἀκόμη, φιλονείκησαν στὸ μᾶκρος τοῦ δρόμου, κ’ ὁ μικρὸς τσοπάνης τῆς φώναξε «Κακία !...»

‘Η Μανζέλα δὲ μπόρθεσε νὰ ὑποφέρει τὴν προσβολὴ καὶ χτύπησε μ’ ἓνα ραβδί τὴ φορὰδα τοῦ μικροῦ, πού ἄρχε νὰ καλπάζει σὸν τρελλὴ μὲς’ στὸ στενὸ μονοπάτι. Μὰ ὁ Μπουστιανετού κρατήθηκε στερεὰ στὴ σέλλα του καί, ὅταν μπόρθεσε νὰ ψαχάξει τὸ ζῶο του, στράφηκε γελώντας πρὸς τὴν ἀδελφὴν του καὶ τῆς φώναξε κοροϊφτικὰ : «Φερούλένα ! Φερούλένα !...»

‘Η νέα κόρη ὀρημος, ἀποφρασμένη νὰ τοῦ πετάξει μιά πέτρα, ὅταν, ἄεφανα, τὴ στιγμή αὐτῆ, ἓνας ἄντρας βγήκε ἀπὸ ἓνα σὺ-

‘Ο Μπουστιανετού ἐκάλπαζε μπροστὰ...

δεντρο και την κράτησε, λέγοντας :

— Ω, Μαντζέλα ! Έσ' είσαι !

Είταν ο Πέντρο Τάσσοσ που ξαναγύριζε κι' αυτός απ' τ'ο Νουόρο και που παρακολουθούσε τα δύο αδέρφια στο δρόμο τους πάνω από μιά φρα τώρα.

— Ναι, γ'νώ ειμαι ! απάντησε η Μαντζέλα με μι'α γκριμάτσα. Είχες καιρό να μ'έ δεις σ' αυτά τ'α μέρη ;

— 'Ω ναι, από προχτές !

Έξακολουθούσαν τ'ο δρόμο τους πλάι πλάι. 'Ο Μπουστιανεντού, τραβούσε μπροστά, γιατί φοβόταν πάντα την έκδικση της άδελφής του, και τραγουδούσε. 'Η διαπεραστική, μα ρυθμική, φωνούλα τον χανόταν μέσ' στ'ο διάστημα μέσ' απ' τους βάτους που έφραζαν τ'ον κάμπο και μέσ' απ' τ'ο βούξιμα που έκαναν οι μνιγες κρυμένες μέσ' στα ψηλά χόρτα, τ' ασάλευτα κάτ' απ' τ'ον ήλιο. 'Ο Πέντρο και η Μαντζέλα ακολουθούσαν. 'Η κόρη διηγόταν στ'ον νέον άντρα όλες τις πινουριές, όλες τις μικροπινιές τ'ου Μπουστιανεντού. Τού λέγε πως δέ μπορούσε να τ'ον ύποφέρει πιά και την πρώτη φορά που άσπερε στα χέρια της θά τ'ον έγδερνε ζωντανό. Μά ο Πέντρο μόλις την άκουγε. Με τ'α μάτια του χαρτωμένα σ'άν όριζοντα, στή γρομμή του βαθυάλλοτου ουρανού, λίγο θλιμμένος, ό Πέντρο φαινόταν βυθισμένος σέ άντρο.

Είτανε έρωτευμένος με πάθος με τή Μαντζέλα. Από τήν ήμέρα που η Ζία Βεντοורה τ'ον ελε παρακαλέσει να προσέξει τήν κόρη της, δέν ελε πιά ούτε σιγαμή ησχία. 'Η εικόνα της Μαντζέλας είτανε ζωγραφισμένη μέσα στα μάτια του και τήν έβλεπε παντού, μέσ' στήν καταπράσινη πεδιάδα, άπάνω στ'ον όλογάλανο ούρανό, νύχτα και μέρα.

Τή νύχτα, όταν τ'α κοπάδια πλανιόντουσαν μέσ' στ'ον κάμπο, ταράζοντας τή γαλήνη τ'ου σεληνόφωτου, με τή μονότονη μουσική τ'ων κουδουνιών τους, ό Πέντρο, άμίλιτος και ναρκωμένος, βυθισμένος σέ μι'α βαρεία μελαγχολία, έβλεπε τή Μαντζέλα μέσ' στα σκία που έλαμπαν κάτ' απ' τ'ο φεγγάρι, μέσ' στήν καλύβα του, άπάνω στα μάτρα έρειπι, κάτ' απ' τ'α χαριόδεντρα.

Άπό τήν πρώτη μέρα που τή γνώρισε τήν έρωτευόμηνε μ'ά τώρα, τώρα η άγάπη του συγγένευσ με τήν τρέλλα και σέ λίγο δέ θά μπορούσε πιά να τήν κρύψει. Γι' αυτό είταν άπορασιαμένος να έξουλογηθεί τ'ον έρωτά του και τ'ετήσιε τή Μαντζέλα σέ γάμο. Τι τού έλειπε ; Είτανε καλός τσοπάνης, νέος, όμορφος και δυνατός ; ελε πρόβατα και στάνες και μπορούσε να γίνει σ'ο σπίτι του τσοκωχτής χωρίς να νοιαστεί γιά κανέναν. 'Η κόρη είτανε πολύ νέα και άπειρη, μα γ' αυτό λίγο τ'ον ένοιαζε. Μπορούσε να περμιένη δύο τρία χρόνια πριν παντρευτεί : έκείνο που τ'ον ένδιέφερε είταν να τ'ον άγαθήση η Μαντζέλα.

Έκείνο τ'ο πρωί ό Πέντρο βλεπόντας τ'ον έαυτό του μόνο κοντ'α στήν κόρη, σκεφτόταν με τι τρόπο να τής τ'ο πει' μα ούτε μι' λέξη δέν μπορούσε να βγει από τ'α χείλη του και τή καρδιά του χτυπούσε τόσο δυνατά που πηγαίνε να σπάσει κάτ' απ' τ'ο βελουδένιο γιλέκο του.

Καμιά δύο φορές, ένθ' έκείνη εξακολουθούσε να φλαρξει, θυμωμένη πάντοτε έναντιόν του Μπουστιανεντού, ό νέος άποπειράθη να τή διακόψει και να τής φωνάξει δυνατ'ο τ'ο μυσικό του, μα μόλις άνοιγε τ'ο στόμα του μι'α ζάλη τ'ον παράλυε, τ'ο θόλωσε τ'ο βλέμμα και, σέ μι'α στιγμή, λίγο έλειψε να πέσει κάτω.

Ότ'όσο, σ'το τέλος, τ'ο άποφάσισε. Έβλεπε κόλασ από μακριά τήν καλύβα με τ'α ξερά σκονια, όπου οι τσοπάνηδες άποτραβιόντουσαν τ'ο μεσημέρι. 'Ο Μπουστιανεντού μάλιστα, ριχνοντας σ'τόν άέρα τή τελευταία στροφή τ'ου τραγουδιού του, ελε όρμησει καλπώντας προς τή στάνη.

'Ο ήλιος που βρισκότανε πιά κατακόρυφος, φλόγιζε τ'ον κάμπο. 'Ο Πέντρο έννοιωθε τ'ο αίμα του να βράζει μέσα του και ν' ανέβραινε σ'το πρόσωπό του.

'Η Μαντζέλα ελε τραβήξει τ'ο φουλάρι της ως τ'α μάτια της κ' εξακολουθούσε ησυχ'ο τ'ο δρόμο της, με τ'ο πρόσωπο χρυσαμένο και γαλήνιο σ'α μι'α Παναγίας τ'ου ΧV αιώνος. Τ'ο έντονο φως τ'ου ύπαίθρου έδνε σ'α μεγάλη της μάτια μι'α φωτεινή άνανυσσο, τ'α έκανε σκεδόν γκριζα και διαφανή, και ό Πέντρο, μεθ'σμένος όλοκληρος από έρωτα κοιτάζοντάς τήν, έννοιωθε να σβίνει από μι' άκατανίκητη έπιθυμία να τή σφίξει μέσα στήν άγκαλιά του, σ'άν ένα λευκό και δειλό άνάκι, γιά να τήν γεμίσει από φιλία.

— Μαντζέ, ελε καλύτες σταματώντας τήν στή σκά μι'α κληφοριάς, που έκρυβε τήν καλύβα και κάτ' απ' τήν όποια περνούσε τ'ο χροταρισμένο μονοπάτι, Μαντζέ, έχω κάτι να σου πώ...

Κ' έπειδή ελε μείνει σιωπηλός σ' όλο τ'ο διάστημα τ'ου δρόμου η νέα κόρη τ'ον έκοίταξε ξεφρασμένη και στάθηκε κι' αυτή στή σκά...

Τ'ο μέρος αυτό ελε μι'α γοητευτική όρσα. Οι βράχοι που έδέσφον τ'η κληφοριάς άφηναν να πέφτουν κάτω μεγάλες τούφρες από πρσιναές βάτους και λευκάκανθες. Τ'α λευκά όδα, διαφανα, άρωματισμένα, σκόρπιζαν γύρω ένα διαπεραστικό άρωμα και τ'ο ρυάκι διάσχιζε μουρμουρίζοντας τ'ο μονοπάτι γιά να πάει να χυθεί μέσ' σ'άντισμένα δέντρα.

'Ο Πέντρο ελε γίνει, μονομιάς, πολύ χλωμός, χλωμός σ'άν τις λευκάκανθες και η κόρη τ'ον έκοίταξε τρομαγμένη, νομίζοντας πως τ'ον ελε βρει κανένα κακό.

— Έ λαιπόν, τί έπαθες ; τ'ον έρώτησε. — Άκου, άρχισ' έκείνος, άγαπάς κανέναν ;

— Όχι. Μά τι σέ νοιάζει έσένα γ' αυτό ; ελε η Μαντζέλα σκάνοντας στα γέλια. Άπό τ'α πρώτα λόγια του ελε καταλάβει που ήθελε να καταλήξει ό Πέντρο και γελούσε, γελούσε γιατί ποτέ δέν ελε ύποψιαστεί αυτή τήν άγάπη και γιατί ποτέ της δέν ελε σκεφθεί ότι μπορούσε να ύπάρξει όποιοσδήποτε δεσμός μεταξύ αυτής και τ'ου νέου βοσκου. Τήν άφηνε να γελεί κ' εξακολουθούσε, συγχωρημένος σιγά-σιγά :

— Υπάχει ένας νέος που σ' άγαπάει και που με χαρά του θά σέ παντρεύτανε... άν τ'ον ήθελες, Μαντζέλα...

— Έσύ είσαι, δέν είν' έτσι ; ρώτηη έκείνη μ' άφέλεια κοιτώντας τον καταπρόσωπο και χτυπόντας τον έλαφρά σ'τον ώμο με τή βέγγα της.

'Ο Πέντρο άναπήδησε και μι' όστραπή πέρασε απ' τ'α μάτια του.

Όταν λαιπόν τ'ον άγαούσε η Μαντζέλα ; Ναι, γιατί άλλωδς δέ θά ελε μαντέψει τ'ον έρωτά του. Υπάρει από τώρα φόβος και άγωνίες, μι' άτέλεστη χαρά πλημμύριζε τήν καρδιά τ'ου Πέντρο, τόσο άπροσδόκητη και τόσο μεγάλη όστε τ'ο άφαιρούσε κάθε φρονιμάδα.

Μά έξαφνα, έβγαλε μι'α διαπεραστική κρηυγή που άντιχτισε σ' όλο τ'ο βουνό.

Τι ελε συμβει ;

'Ενα πολύ άπόλό πράγμα: μέσα σ'όν ένθουσιασμό τής χαράς του, ό Πέντρο, χωρίς σκεδόν να τ'ο θέλει, έκανε να φιλήσει τή Μαντζέλα. 'Η νέα κόρη, που δέν έννοιωσε τήν άγάπη ετσι, ελε τριβήξει και τ'ον ελε χτυπήσει δυνατά σ'το πρόσωπο με τ'ο ραβδί της. Τ'ο χτύπημα είτανε τρομερό. Τ'ο πρόσωπο τ'ου νέου έσκίετηκε και μάτωσε.

Μά ό πιο δυνατός πόνος είτανε σ'το μάτι. 'Ο Πέντρο σκεφτόταν να πεθάνει. Άν όποιος ήθελος γ'όλος έκτός από τή Μαντζέλα τ'ου ελε κάνει αυτή τήν πληγή, θάτρυξε γρήγορα στήν καλύβα του γιά να πάει τ'ο τούφερο του και τ'ο μαχαίρι του. Μά σ'αυτό, τι μπορούσε να κάνει ; Μόλις τ'ο πέσανον ε' πρώτος πόνου, έσκυψε, χωρίς να ηή λέξη, προς τ'ο ρυάκι κ' έπλυνε τ'ο πρόσωπό του. Έπειτα έβγαλε από τήν τσέπη του ένα κουφελιασμένο μαντήλι και σκούπησε τ'α αίματα από τ'ο πονηκάμωτό και τ'ο γιλέκο του.

'Η Μαντζέλα έτρεψε όλοκληρη : τής φαινόταν πως ελε κάνει έγκλημα. Τώρα, έκείνη ελε γίνει κάτασκη σ'άν τις λευκάκανθες. Στήν όρχη θήλασε να φύγει, έπειτα όμως βλέποντας ότι ό Πέντρο δέν παραπονιόταν, τ'ον έπλησίασε και προσπάθησε τραυλιζοντας να δικαιολογηθεί.

— Άσε με να δώ, τ'ου ελε τεινόντας του τ'ο χερ, άσε με να δώ. Τι σου έκανα ;

Και θέλησε να ζεσταίσει τήν πληγή του. Μά ό Πέντρο τή έσπρωξε χωρίς να πει λέξη. Ένώ η Μαντζέλα τ'ον έκοίταξε, σρέφοντα τ'α χέρια της από άπελπισία, ό Μπουστιανεντού έφτασε τρέχοντας και ρώτησε τι ελε συμβει.

— Τίποτε, απάντησε ό Πέντρο, έπεσα και χτύπησα εδώ...

Και ξεναόχισε να παραπαίει δείχνοντας τήν πληγή του σ'το παιδί.

'Η Μαντζέλα τ'ος άκολουθούσε. Δέν έγελούσε πιά, δέν είξερε που βρισκόταν. Μα τι με τ'ο αίμα ελε δει και δάκρυα να κυλούν από τ'α φτωχά μάτια τ'ου Πέντρο Τάσσοσ.

Τότε γίνηκε ένα πράγμα παράδοξο. Άπό τήν ήμέρα έκείνη, ό Πέντρο γίνηκε σκυθρωπός και άγριος σ'άν τ'ο Ζίο Νανεντού.

Δέν έπληγανε πιά σ'το Νουορο, δέν έμυλούσε ποτέ, δέν τ'ον άκουαν πιά ούτε να τραγουδεί, ούτε να γελεί. Άκόμα ελε

‘Η Μαντζέλα τραβήχτηκε και τ'ον χτύπησε με τ'ο ραβδί σ'το πρόσωπο...

— Μαντζέλα, ό Πέντρο θέλει να σέ παντρευτεί.

πάψει και να ονειροπολεί. Μέσ' στις θερμές και ξαστερές μέρες του 'Ιουνίου, όταν μεις στον άδολευτο αέρα του βουνού, έξαιτάμε ό-
ταν το μύρο των πρώτων ανθισμένων φασκομιλλιών, δεν έβλεπε
πιά τη Μαντζέλα μπροστά του, και μόνο τα κουνούδια των κοκα-
διών του ξαναφάνεταν κυκλές αναμνήσεις και τον έκαναν να θρηνηί
υπό το χαμένο του όνειρο.

"Όταν ή νέα κόρη πήγαινε στη στάνη, ούτε την έκοίταζε καν.
"Ό! μπορούσες τώρα ή Μαντζέλα ν' άφανίσει δλόκληρο το περιβόλι
της Ζία Βεντούρα, έκαινος δεν θά το κουνούδες από τη θέση του.
Μερικές φορές μάλ' στα, όταν έβλεπε από μακριά το σκοτεινό φου-
λάρι και τον κόκκινο κορσέ της κόρης, τρεβήσες κ' έφευγε πέρ'
άπό τους μεγάλους βράχους, χανόταν στη μέση του κάμπου, σά
ληστής.

"Όστόσο ή Μαντζέλα εΐτανε τώρα όλο έννοια γι' αυτόν. Τόν έ-
λεγε *κουμπάρο* Πέντρο και ζητούσε πληροφορίες γι' αυτόν κάθε
μέρα από τον Μπουστιανεβού. Εΐχε κολλαλασιάσει, άκόμα, τις
έπισκέψεις της στην στάνη και ένδιαφερόταν γιά όλα. "Έμενε μές
στην καλύβα, ένώ ό Πέντρο έόμοιαζε τό τυρί, τον βοηθούσε σ'
όλες του τις δουλειές και δεν άφησε να της ξεφύγει εύκαιρία γιά
νά του θυμήσει τό όλιβερό έκείνο έπιστόμιο. Μά αυτός σώπαινε
πάντοτε. Την άφηνε να μιλάει, δεν άπάντοιζε, δεν έκανε καμιά
παρητήρηση, δεν την έκοίταζε ποτέ.

Τι συνέβαινε μέσα σ' αυτά τά δυό άγρια πλάσματα;
"Η Μαντζέλα άγαπούσε τρελλά τον Πέντρο, και ό Πέντρο δεν
άγαπούσε πιά τη Μαντζέλα. "Η κόρη έφατοτροκοπούσε μαζί του, μά
έκαινος δεν άνησυχούσε καθόλου γι' αυτό και μάλιστα έννοιουσε
ένα είδος άσοτροφής μπερδεμένο με μά δυνατή έπιθυμία έκδι-
κικής. "Α! έκείνη τον εΐχε χτυπήσει τό πρόσωπο! Πολύ καλά.
Τό έκανε μέσ' στο δικιο της σάν τιμία κόρη. Μά αυτός, τώρα, θά
της έξοικίσε την καρδιά, θά την έκανε να ματώσει, όπως αυτή του
εΐχε ματώσει τό πρόσωπο.

Και περίμενε την κατάλληλη εύκαιρία.
Και ή Μαντζέλα έβρισαν στο μεταξύ, από
τό πάθος της και τις τύψεις της.

Τά δάκρυα που εΐχε δει να κυλούνε στά
μάγουλα του τσοπάνη, τά πρώτα που έκαινος
εΐχε χύσει χωρίς άλλο, δε μπορούσε να τά
εξοικίσει, και ξανάβλεπε σχεδόν κάθε νύχτα
στοναιρό της την όδυνηρή σκηνή.

Εΐχε γίνει πιά θρήσκα από ποτέ. Πε-
νούσσε τον καιρό της με προσεχτές, με προσκυ-
νηματα στις έκκλησιές του Μπαλβέρνε και
του Μόντ, γιά να ζητήσει από την Παρθένα
ή γαλήνη της φωχής της ψυχής.

Μά ή γαλήνη δεν ξαναγύριζε, δεν ξανα-
γύριζε πιά. Τό χαμόγελο εΐχε σβήσει από τό
όμοιο της χρυσόμυνο πρόσωπο που ή χλομά-
δα και ή άλιψη σχεδόν τό άσχημαιναν και τό
έκαναν κίτρινο και χωματένιο και τά μάτια
της εΐχανε γίνει πιά μαύρα, σκοτεινιασμένα
άπό τον πέπλο μιάς μυστηριώδους μελαγχο-
λίας.

"Όλος ό κόσμος έβλεπε αυτή τη μεταβολή
και ή Ζία Βεντούρα όρκιζότανε πώς εΐχαν κά-
νει μάγια στη Μαντζέλα. "Ακούγοντάς τη να τό ξαναλέει όλοένα,
ή νέα κόρη τό εΐχε πιστέψει κ' ή ίδια και άναγκάστηκε να κατα-
φύγει στα είδικά μέσα θεραπείας που άπαίτοιζε ή άλλόκοτη αυτή
άρρώστια.

Τους μαγεμένους τους έκανε καλά μά γιά, ή Πέππα Ρούντζα.
"Έκείνη παράγγιζε να μετρήσουν τη νέα στο ύψος και στο πλάτος
και από τά μέτρα που της πήραν, έβγαλε συμπέρασμα, καθαρό σάν
την ημέρα, ότι ή κόρη εΐτανε μαγεμένη έδω και τρεις μήνες. "Η
Πέππα άναψε τότε μιά μεγάλη φωτιά, έφουξε μέσα την κλω-
στή με την όποια εΐχαν μετρήσει τη Μαντζέλα, δειντρολίβανο, φτερά
γαρακού και άλλα μαγικά βότανα, και έβγαλε την άρρωστη να πι-
δήσει τρεις φορές πάνω από τη φωτιά, ένώ ή ίδια έλεγε διάφορες
μυστηριώδεις προσεχτές.

Όι άξοχαμοί αυτοί ξαναγίνανε πολλές φορές όσόντου ή Ζία
Πέππα διακίχησε ότι ή Μαντζέλα εΐχε γίνει πιά καλά. Μά ή νέα
εΐτανε κ' έμενε σκληρωμένη στη γοητεία του Πέντρο. Φανότανε
σάν τρελλά και δεν ξαναβρίσκε λήη ήσυχία παρά μόνο έκσι πάνω,
στά Τροσουράγγια, μέσ' στη φλόγα του ήλιου που θεόμαινε τά
ελαθά στάγια, άνάμεσα στα ξερά άσφοδιείλια, τά γαιθουράγκαθα
και τά χρυσά κελύμα.

"Έκει πάνω, εΐχε τον Πέντρο της που δε γελούσε και δεν τρα-
γουδούσε πιά, που εΐχε άφήσει να μεγαλώσει ή γενειάδα του, που
εΐτανε πιά ώραιος από ποτέ με τά σουφρωμένα του φρύδια και τά
κλειστά του χείλη.

Κι' ό ίδιος ό Ζιέ Νανεντού έβλεπε την τρέλλα της Μαντζέλας
και μολονότι την άγαπούσε βαθειά μ'
όλη την τρυφερότητα του άγιου χαρακτή-
ρος του, δε μπορούσε να κάνει τίποτε γιά
νά την ήσυχάσει. Νά της άπαγορευτεί
να ξαναπάει στη στάνη; Μά κ' αυτός ό
ίδιος δε μπορούσε να κάνει δυό μέρες
χωρίς να τη δει!

Στό τέλος άπόφασσε ν' αλλάξει βοσκο-
τόπι και ν' άφήσει, άνει όρισμένον άντα-
λαγμάτων, όλα τά λειβάδια των Τροσου-
ράγγιων, στον Πέντρο. Τά προετοιμάσε ό-
λα μυστικά και, όταν εΐτανε πιά έτοιμος,

εΐπε στη Μαντζέλα, ένα βράδυ του Αύγουστου:
— Νά πεις στη μητέρα σου ότι αήρω θα πάω τά κοπάδια
στο βουνό.

— Κι' ό Πέντρο τό ίδιο; ρώτησ' έκείνη με άγωνία.
— "Όχι, αυτός θά μείνει έδω όλο τό φθινόπωρο...

"Έκείνη δεν εΐπε τίποτε, μά μέσα στην άπελπισία που τη χτυ-
πούσε, πήρε μιά μεγάλη άπόφαση κ' έφυγε άναζητώντας τον
Πέντρο.

Δεν τον εύρισκε πουθενά. Μέσα στην άπέραντη εϊρήνη του
φλογισμένου άπογεύματος, όλος ό κάμπος φονόταν σά να κερμάται.
Τά κοπάδια εΐχαν άποκοιμηθεί στον ήσικε του δάσους και τό τοπίο
ανάδινε κίτρινους άτμούς που άνέβαιναν στο γκριόν όριζόντα.

"Υστερ' από πολλές άναζητήσεις, ή Μαντζέλα εΐσχωρίσε μακριά
τον Πέντρο. Κάτω από τό φώ; του ήλιου, φανόταν σά μιά μικρή
σιλουέτα μαύρη. Σέ λίγο βρισκόταν κοντά του. "Έτρεμε σάν τό
φύλλο; ή ζέστη, ό δρόμος; και ή ταραχή εΐχαν φλογίσει τό πρό-
σωπό της. Με τά μεγάλα της μάτια που εΐχαν θολώσει, με τά
μαλλιά της λυμένα κάτω από τό φουλάρι της που της εΐχε ξεφύγει
ως τό σβέρο, ή Μαντζέλα εΐταν όμορφη όσο ποτέ, κ' ό Πέντρο
άνασάστισε βλέποντάς την.

— Ε, τί ρώτησε, γιατί τρέχεις σάν τρελλή; Τι έχεις;
— Είνε αλήθεια πώς ό πατέρας μου φεύγει κ' έσ' μένεις έδω;
τόν ρώτησε κ' έκείνη μ' άγωνία.

Αυτός της άπάντησε ψυχρά:
— Έτσι φαίνεται...

— Λοιπόν μ' άφίνεσε... χωρίς να μου πεις καν ποιος εΐταν ό
νέος έκείνος πού...

Δεν την άφησε ν' άποτελειώσει. Μ' ένα τρεμουλιασμα θυμού,
πάθος και μίσους μέσ' στη φωνή του, της φώναξε:
— Είμουν έγώ!

"Η Μαντζέλα έκμηδενίστηκε. Τώρα έχανε κάθε της έλπίδα.
"Έβλεπε καλά ότι ό Πέντρο την έμισούσε θανάσιμα. "Αχ! δε
μπορούσε ν' άνδξεί... Σωφάστησε σ' ένα βράχο, κάτ' άπ' τό φλο-
γιασμένο ήλιο του Αύγουστου, και ξεόπισσε σέ λυγμούς.

Βλέποντάς την έτσι ό Πέντρο, άλλαξε χιώρα κ' έννοιουσε ένα
αίσθημα που δεν εΐταν βέβαια έκείνο που περίμενε ή έκδικισή
του. "Όλο του τό αϊμα άνέβηκε στο πρόσωπό του κ' όπίστωσε, μπρός
στην όδύνη της κόρης, δε μπόρεσε να βρει άλλο όπό μίαν ήλίθια
ερώτηση:

— Τι έχεις Μαντζέλα; τί ρώτησε; τί έ-
χεις;
Μά έκείνη δεν του άπάντησε τίποτε. "Ο
Πέντρο άπομακρινήθηκε γρήγορα και σέ λίγο
φανόταν πάλι σάν ένα μικρό μαύρο σημάδι,
χαμένο στον όρίζοντα, μέσ' στις άναλαμπές του
σκαμπλιού τοπίου.

"Η Μαντζέλα έκλαψε πολύ τη δυστυχία της
και τον άνέλπιδο έρωτά της. Μά όταν, κου-
ρασμένη πιά να κλαίει, γύρισε στην καλίβα,
ό πατέρας της την τράβηξε σέ μιά γωνιά και
της εΐπε:
— Μαντζέλα, ό Πέντρο Τούσσα ήρθε και μου
εΐπε πώς θέλει να σέ κάνει γυναίκα του.

(Μετ. Μ. Π.)

Grazia De' Hdda

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Η ΛΕΞΙΣ "ΠΟΣΤ - ΡΕΣΤΑΝΤ",

Μιά φορά ό Γαβριηλίδης, μη έχοντας με ποινά να τά βάλη, τά
έβγαλε με την λέξιν «poste restante».

Κ' ένα πρωί ή "Ακρόπολις" βγήκε μ' έναν μεγάλο διαγωνισμό
και με πολλά και πλούσια βραβεία γιά κείνον που θαύρισκε μιά
άλλη επιτυχημένη λέξη πρδς άντικατάστασαν αυτής.

"Άρχισαν λοιπόν να φτάνουν στην "Ακρόπολη" σοφοί έπιστο-
λών. "Άλλοι έπρότειναν την λέξιν «ζητητέα», άλλοι «φυλακίτα»,
άλλοι «άνευρετέα»! "Ο κ. Σ. Λοβέρδος της Λαϊκής Τραπέζης έ-
πρότεινε τη λέξη «Μενετή», άλλα τίποτε.

"Αποτυχία!...

Κι' ό Γαβριηλίδης άπελπισμένος εΐπε:
— Έθκολότερο είναι να βρω ή να βρω ή ένα μεγάλο δάνειο, ένας νέος
τηλέγραφος, τό βακίλλιο του πυρετού, τό ράδιο, παρά μιά λέξις!

Κι' ό μακαρίτης Ρέπουλης προσέθεσε:
— Και να φαντασθίς κανεις, ότι την λέξη αυτή, δεν κατορθώνει
να την βρη ένα δλόκληρο έθνος, που συγγαρεί από καταβολής
κόσμου και κατέλευσε γην και οδρανόν με
πάπυρο και με χαρτί!...

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

"Οποιοσδήποτε μπορεί να κατακρίνη ένα
έργο, άλλα γιά να τό διορθώση πρέπει να
είνε καλός εργάτης. ***

Όυτε από ένα νεκρό πρέπει να ζητάς
να σου μλήση, ούτε από ένα φιλάργυρο να
σου δώση χρήματα.

